

สารบัญ

คำนำ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	2
1.2 ประเด็นคำถามของการศึกษา	21
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	22
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	22
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	25
1.6 เนื้อหาการศึกษาโดยสังเขป	25
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
2.1 แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาในฐานะประวัติศาสตร์ และกระบวนการพัฒนา	31
2.2 แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยผู้หญิง/เพศภาวะ สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา	39

2.2.1	ผู้หญิงและการพัฒนา (Women and Development- WAD)	39
2.2.2	เพศภาวะและการพัฒนา (Gender and Development- GAD)	40
2.2.3	ผู้หญิง สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา (Women, Environment and Development- WED)	43
2.3	การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
2.3.1	มนุษย์กับป่าไม้/สิ่งแวดล้อม	50
2.3.2	ผู้หญิงกับป่าไม้/สิ่งแวดล้อม	57
2.3.3	บทบาทผู้หญิงในการผลิต (ภาคเกษตร)	59
2.3.4	ผู้หญิงกับการพัฒนาแบบทางเลือก	61
2.4	สมมุติฐานเบื้องต้นของการศึกษา	62
บทที่ 3 บริบทพื้นที่ศึกษาและวิธีการศึกษา		65
3.1	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	66
3.1.1	การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านโพนสีเหนือ	67
3.1.2	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	69
3.1.3	ประชากร	77
3.1.4	การศึกษา	78
3.1.5	วัด	80
3.1.6	ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม	81
3.1.7	การปกครอง	84
3.1.8	ลักษณะด้านเศรษฐกิจ	87
3.2	กรอบแนวคิดและวิธีการการศึกษา	89
3.2.1	กรอบแนวคิดการศึกษา	89
3.2.2	วิธีการศึกษา	91

บทที่ 4 การจัดการทรัพยากรในระดับครัวเรือน หมู่บ้าน
ชุมชนและการแบ่งงานกันทำตามเพศภาวะ: 95

4.1 การจัดการทรัพยากรในระดับครัวเรือน 96

4.2 การแบ่งงานกันทำตามเพศภาวะในระดับครัวเรือน 98

    4.2.1 การแบ่งงานกันทำตามเพศภาวะในการผลิตระดับครัวเรือน 101

        4.2.1.1 การแบ่งงานกันทำในการทำนา 103

        4.2.1.2 การแบ่งงานกันทำในการเลี้ยงสัตว์ 113

        4.2.1.3 การผลิตอื่นๆ 116

4.3 การจัดการทรัพยากรในระดับหมู่บ้านและชุมชน 118

4.4 การแบ่งงานกันทำตามเพศภาวะในระดับหมู่บ้านและชุมชน 118

4.5 การปรับตัวของชุมชนในการนำเอานโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ 124

บทที่ 5 องค์ความรู้ทางขยายด้านความหลากหลายชีวภาพ
และการใช้ประโยชน์ 129

5.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทป่า 131

5.2 ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืชไม้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อ 134

5.3 การหาอาหาร/ปรุงอาหาร 136

5.4 การหาเชื้อเพลิง (ฟืน) 156

5.5 ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรของหญิง-ชาย 157

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ 165

    บรรณานุกรม 176

    ประวัติผู้วิจัย 183

สารบัญภาพ

3.1	แผนที่ประเทศลาว แสดงที่ตั้งของเมืองโพนโฮง แขวงเวียงจันทน์	73
3.2	แผนที่บ้านโพนสีเหนือ	76
5.1	แสดงประเภทป่าดง (ป่าสงวน) และป่าเหล่า (ป่าใช้สอย) บ้านโพนสีเหนือ	133
5.2	แม่หญิงบ้านโพนสีเหนือเก็บผักแพรวน้ำ (ผักไผ) ที่เกิดขึ้นตามริมห้วย ...	150
5.3	แสดงให้เห็นถึงการปรุงอาหารที่หาจากธรรมชาติของชาวบ้าน	151
5.4	แม่หญิงที่มีองค์ความรู้เรื่องเห็ด	154
5.5	เห็ดโคนที่แม่หญิงเก็บได้ช่วงฤดูฝน	154
5.6	หมอยาพื้นบ้านกำลังถือมดยาแม่อยู่ไฟ	160

สารบัญแผนภูมิ

3.1	โครงสร้างครอบครัวของบ้านโพนสีเหนือ	86
3.2	กรอบคิดในการศึกษา	93

สารบัญตาราง

3.1 แสดงการแบ่งจำนวนประชากรบ้านโพนสีเหนือตามช่วงอายุ	77
3.2 แสดงจำนวนนักเรียนชาย-หญิง แบ่งตามชั้นเรียนของ โรงเรียนเขตโพนสีเหนือ	79
3.3 แสดงสภาพเศรษฐกิจของบ้านโพนสีเหนือ	88
4.1 แสดงการถือครองที่ดินในระดับครัวเรือน	98
4.2 สรุปการแบ่งงานกันทำระหว่างเพศภาวะในการทำนา	105
4.3 แสดงขนาดการถือครองที่ดินในระดับครัวเรือน	106
4.4 แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงของหมู่บ้าน	116
5.1 แสดงจำนวนพันธุ์พืชในป่า หนอง และห้วย ที่ชาวบ้านใช้เป็นอาหาร	139
5.2 ผลไม้ที่เป็นอาหารในป่าเหาะ และป่าดง	142
5.3 ชนิดของเห็ด ที่เกิด และเดือนที่เก็บ	146
5.4 รายการอาหารที่ปกติ (โดยทั่วไป) ของชาวบ้านโพนสีเหนือในแต่ละวัน	152
5.5 ประเภทของพืชพรรณประกอบอาหารประจำวัน (ตามฤดูกาล) ของชาวบ้านโพนสีเหนือ	153
5.6 แสดงการใช้พืชผักที่กินได้เป็นยาแก้โรคต่างๆ ของชาวบ้านโพนสีเหนือ	158

